

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет міжнародних відносин
Серія: “Міжнародні економічні відносини”. Вип. 41

Ігор Грабинський

БАКАЛАВРСЬКІ ТА МАГІСТЕРСЬКІ РОБОТИ

**Методичні рекомендації до написання
та основні вимоги до оформлення курсових, бакалаврських,
дипломних та магістерських робіт**

Львів
ЛНУ ім. Івана Франка
2008

ББК 65.01

Г 75

До друку рекомендувала Вчена Рада факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка. Протокол №55 від 24 жовтня 2007 р.

Рецензент – канд.екон.наук, доц. **Ольга Боженко**
(Українська академія друкарства)

Грабинський І.М.

Бакалаврські та магістерські роботи: Методичні рекомендації до написання та основні вимоги до оформлення курсових, бакалаврських, дипломних та магістерських робіт. – Вид 4-те., доп. - Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 44 с. – (Серія: "Міжнародні економічні відносини". Вип. 41).

Для студентів спеціальності "Міжнародні економічні відносини" факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка, які готують роботи на кафедрі міжнародних економічних відносин.

Адреса кафедри міжнародних економічних відносин: вул. Січових Стрільців, 19, кімн. 36, Львів 79000; *тел.:* +380-(32)-239-47-81; *e-mail:* kfiiev@franko.lviv.ua; *URL:* <http://www.franko.lviv.ua/faculty/intrel/main.htm>.

ЗМІСТ

Вступ	
Розділ 1. Основні вимоги до курсової та дипломної роботи ...	
1.1. Загальні зауваження	
1.2. Вимоги до самостійності	
1.3. Планування роботи	
1.3.1. Вибір теми	
1.3.2. Пошуки та вивчення літератури	
1.3.3. Складання плану роботи	
1.3.4. Обсяг курсових та дипломних робіт та основні вимоги до їх друкування	
1.3.5. Нумерація	
1.3.6. Порядок посилань на джерела	
1.3.7. Підбір, опрацювання фактичного та статистичного матеріалу	
1.4. Палітурка	
Розділ 2. Оформлення основних елементів тексту	
2.1. Титульний аркуш. Завдання на дипломну роботу	
2.2. Зміст	
2.3. Перелік умовних позначень	
2.4. Вступ	
2.5. Основна частина роботи	
2.6. Висновки	
Розділ 3. Ілюстрації, таблиці, формули, додатки	
3.1. Ілюстрації	
3.2. Таблиці	
3.3. Формули	
3.4. Додатки	
Розділ 4. Оформлення списку використаних джерел	
4.1. Порядок подання літературних джерел у бібліографічному переліку	
4.2. Регламентация опису творів друку	
4.3. Основні елементи бібліографічного опису	
4.3.1. Дані про автора	
4.3.2. Дані про назву та вид видання	
4.3.3. Дані про переклад	
4.3.4. Дані про перевидання	
4.3.5. Вихідні дані видання	
4.3.6. Обсяг видання	
4.4. Бібліографічний опис книги	

4.5. Бібліографічний опис робіт розповсюджених на правах рукопису	
4.6. Аналітичний бібліографічний опис	
4.6.1. Бібліографічний опис журнальних статей	
4.6.2. Бібліографічний опис газетних статей	
4.6.3. Бібліографічний опис статей, опублікованих в неперіодичних виданнях	
4.6.4. Бібліографічний опис частини твору	
4.7. Бібліографічний опис джерел, опублікованих у всесвітній комп'ютерній мережі Internet	
Розділ 5. Реферат дипломної роботи іноземною мовою	
5.1. Загальні вимоги до реферату	
5.2. Структура реферату	
5.3. Оформлення реферату	
Розділ 6. Захист роботи	
6.1. Подання роботи до захисту	
6.2. Захист роботи	
6.3. Вимоги до ілюстративного матеріалу	
6.4. Критерії оцінки курсових та дипломних робіт	
Список використаних джерел	
Додатки	
Додаток А. Зразки титульного аркуша курсової та дипломної роботи	
А.1. Титульний аркуш курсової роботи	
А.2. Титульний аркуш бакалаврської роботи	
А.3. Титульний аркуш дипломної роботи	
А.3. Титульний аркуш магістерської роботи	
Додаток Б. Титульний аркуш реферату дипломної роботи (іноземною мовою)	
Додаток В. Таблиця українсько-англійської транслітерації	
Додаток Г. Таблиця переведення римських цифр в арабські	
Додаток Д. Таблиця транслітерації грецьких літер латинськими	

ВСТУП

Курсові, бакалаврська, дипломна або магістерська роботи є важливими видами самостійної роботи студентів. У процесі їх написання під керівництвом професорів та доцентів кафедри студенти опановують методи та набувають вміння проведення наукового дослідження.

Успішне проведення наукового дослідження та написання курсових та дипломних (бакалаврських, магістерських) робіт залежить від багатьох чинників, серед яких найважливішим є чітка уява про основні вимоги, що ставляться до них. Ці вимоги стосуються насамперед наукового рівня робіт, її змісту, структури, форми викладу матеріалу, а також їх оформлення.

Теми курсових та дипломних (бакалаврських, магістерських) робіт пропонуються студентам відповідно до наукової тематики кафедри, з урахуванням наукових зацікавлень студентів. Передбачається, що студент до третього курсу, коли потрібно писати першу курсову роботу, вже займається науковою роботою – бере участь у науковому гуртку кафедри, готує доповіді на студентські наукові конференції тощо – і має власні наукові інтереси. Бажано, що б проблеми, розглянуті в курсових роботах переросли у дипломну, а у майбутньому, можливо, і у кандидатську дисертацію.

Магістерською (дипломною) роботою студент завершує свою навчальну та наукову підготовку в університеті. Вона повинна засвідчити професійну зрілість випускника, виявити його загальнонаукову, загальноекономічну та спеціальну підготовку, вміння застосовувати здобуті в університеті знання для розв'язання конкретних наукових та практичних завдань.

Студент магістерською (дипломною) роботою показує, як він опанував сучасні методи наукового дослідження, як вміє коректно використовувати статистичні та математичні методи для аналізу економічних проблем, як навчився робити власні узагальнення та висновки, працювати з літературою.

Оцінюючи курсові чи дипломні (бакалаврські, магістерські) роботи, комісія враховує не лише якість самого наукового дослідження, його наукову новизну, вміння захистити сформульовані положення та висновки, а і його оформлення.

Невідповідність в оформленні курсової чи дипломної (бакалаврської, магістерської) роботи державним стандартам і встановленим вимогам може суттєво вплинути на остаточну оцінку роботи, а через значні відхилення робота може бути взагалі недопущена до

захисту. Тому оформленню роботи повинна бути приділена особлива увага. Дотримання студентом усіх вимог до оформлення курсової роботи сприяє вихованню в нього належного стилю роботи, виховує вимогливість до себе, прищеплює певні навички до ведення наукового дослідження, що буде йому корисним у роботі над дипломною (бакалаврською, магістерською) роботою і дисертацією.

Цей навчально-методичний посібник покликаний допомогти студентам насамперед в оформленні курсових та дипломної (бакалаврської, магістерської) роботи. В його основі є державні стандарти і нормативні матеріали, які стосуються оформлення рукописів наукових робіт. Значна увага відведена правилам бібліографічного опису друкованих видань, оскільки, як свідчить досвід, з чим мають проблему не лише для студентів, але й для аспірантів та наукових працівників.

Оформлення цього методичного посібника наближено щодо основних вимог до оформлення курсових та дипломних (бакалаврських, магістерських) робіт.

РОЗДІЛ 1

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО КУРСОВОЇ ТА ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

1.1. Загальні зауваження. Студент, який виконує курсову або дипломну (бакалаврську, магістерську) роботу, повинен насамперед ознайомитись з вимогами до таких досліджень. Оскільки курсові та дипломні роботи повинні мати ознаки наукового дослідження, то, звичайно, особлива увага в них звертається на глибоке теоретичне висвітлення проблеми як у цілому, так і окремих її складових.

Написання курсової та дипломної (бакалаврської, магістерської) роботи починається з визначення та висвітлення основного питання кожного розділу. Виклад змісту кожного питання повинен бути доказовим, науково аргументованим і поясненим (а не описовим і декларативним!). Теоретичні положення та висновки повинні ґрунтуватись на конкретних матеріалах реальної дійсності, факти і приклади повинні бути не випадковими, а типовими.

Дослідження міжнародних економічних зв'язків, проблем сучасної світової економіки не є простим, а аналіз економічних явищ та законів часто потребує їх розгляду в історичному контексті. Проте це зовсім не означає, що опис історії виникнення та форм вияву цих економічних явищ та законів є обов'язковим. Важливо,

щоб матеріал курсової або дипломної роботи був чітко висвітлений та логічно викладений.

Матеріал курсової (бакалаврської, дипломної магістерської) роботи може бути вичерпним, а зміст правильно розкритим якщо студент попередньо вивчив наукові праці українських та зарубіжних учених з проблеми, ознайомлений з чинним економічним та зовнішньоекономічним законодавством України, зібрав та проаналізував статистичні дані, опубліковані в статистичних довідниках та в мережі Internet тощо.

Вміння письмово теоретично обґрунтовано подати матеріал свідчить про сформованість знань студента, їх систематизацію та свідоме засвоєння. Опанувавши методами наукового дослідження, студент може самостійно, логічно, послідовно, відповідно до зазначеної мети письмово розкрити питання щодо плану вибраної теми. Курсова та дипломна (бакалаврська, магістерська) робота повинна бути написана гарною літературною мовою, без зловживань, транслітерованими з чужих мов, науковими термінами. Слід пам'ятати, що в науковій термінології немає синонімів – інше слово має інше значення.

1.2. Вимоги до самостійності. Основною вимогою, яку ставлять перед студентами, які працюють над курсовими та дипломними (бакалаврськими, магістерськими) роботами, є самостійне і творче їх виконання. Інколи можна спостерігати, що зловживають студенти цитатами, запозиченими із статей, монографій, підручників та з мережі Internet, тільки сполучені окремими власними фразами. Звичайно, що така робота не може бути позитивно оціненою.

Варто нагадати, що кожна надрукована на папері (компакт-диску чи інших носіях) або у всевітній комп'ютерній мережі думка має власника, а її несанкціоноване використання є крадіжкою чужої інтелектуальної власності, за що передбачене покарання. Тому варто бути надзвичайно уважними, цитуючи українські публікації, викладаючи зміст чужоземних оригіналів, використовуючи інформацію з CD та Internet'у. Курсова робота, в якій буде виявлено ознаки плагіату знімається з розгляду, а її авторові виставляється оцінка "незадовільно". Студент пише нову курсову роботу на іншу тему. Дипломна робота з ознаками плагіату рішенням Державної екзаменаційної комісії також знімається з розгляду, виставляється незадовільна оцінка, а захист нової (написаної на іншу тему) дипломної роботи можливий не швидше, ніж через рік. Для порівняння – якщо плагіат виявляється в дисертації, то її автор позбавляється права будь-коли у майбутньому (!) захищати

дисертацію (а якщо дисертація захищена – позбавляється здобутого наукового ступеня і права його здобути знову).

Автор дипломної чи магістерської роботи разом із роботою подає свою заяву про відсутність в роботі незастережених запозичень.

1.3. Планування роботи. Підготовка курсової або дипломної роботи потребує виділення її певних етапів та визначення конкретних завдань, які необхідно розв'язати на кожному із них. Планування передбачає розподіл, часу для написання роботи, дотримання визначених термінів та обсягів. Для виконання курсової (дипломної) роботи слід виділити щонайменше шість етапів: (1) вибір та затвердження теми; (2) пошуки та вивчення літератури; (3) складання та погодження з науковим керівником плану курсової або дипломної роботи; (4) підбір та опрацювання фактичного та статистичного матеріалу; (5) написання роботи; (6) захист роботи.

1.3.1. Вибір теми. Теми курсової та дипломної роботи студенти обирають самостійно із запропонованого кафедрою переліку. Теми, які пропонує кафедра, переважно не збігаються із темами, які є у навчальній літературі. Такий підхід зорієнтований на стимулювання самостійного творчого наукового дослідження. До остаточного закріплення студентів за конкретними темами кафедра допускає зустрічні пропозиції студентів про внесення до тематики додаткових тем.

1.3.2. Пошуки та вивчення літератури. Робота над курсовою чи дипломною роботою розпочинається з відділу каталогів та залу періодики. Студентів обслуговують такі бібліотеки: факультету міжнародних відносин, Наукова бібліотека Львівського університету (вул. Драгоманова, 5) та Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України (вул. Стефаника, 2) лише, якщо є відповідне персональне клопотання від Університету.

Найповнішу інформацію про економічну літературу видану в Україні можна отримати в Internet'і на сторінці <<http://www.nbuv.gov.ua>> Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

Підбираючи літературу для дослідження, варто переглянути нові числа українських економічних часописів, таких як *“Бібліотека банкіра”*, *“Бізнес: законодавство та практика”*, *“Вісник Національного банку України”*, *“Галицькі контракти”*, *“Діловий вісник”*, *“Економіка України”*, *“Економіка. Фінанси. Право”*, *“Економічний часопис”*, *“Економіка АПК”*, *“Економіст”*, *“Зовнішньоекономічний кур'єр”*, *“Моніторинг інвестиційної діяльності в Україні”*, *“Нормативні акти з фінансів, податків, страхування та*

бухгалтерського обліку”, “Огляд цін українського та світового товарних ринків”, “Платіжний баланс України”, “Податки”, “Регіональна економіка”, “Соціальний захист”, “Статистика України”, “Україна: аспекти праці”, “Україна–Бізнес”, “Український промисловець”, “Фінанси України”, “Фінансові послуги”, “Цінні папери України” тощо.

Матеріали науково-аналітичного журналу “Економічний часопис”, починаючи з №8 за 1998 р. публікуються також на сторінці <<http://www.harvard.kiev.ua/ist/>>, “Квартальні передбачення” – на сторінці <<http://www.icps.kiev.ua/qr.htm>>, оригінальна англomовна версія двомісячника “Transition”, присвяченого країнам з перехідною економікою на сторінці <<http://www.worldbank.org/html/prddr/trans/WEB/trans>>, журнал “Business Central Europa” – на сторінці <<http://www.bcsmag.com/>>. В Україні публікуються і електронні видання, такі як щоденний “Eastern Economist Daily”, що виходить з квітня 1995 р. та тижневик “Eastern Economist Weekly” – <<http://www.brama.com/eastern-economist/index.html>>.

У Науковій бібліотеці (вул. Драгоманова, 5) працює зал американської наукової періодики, де можна переглянути такі економічні журнали: “*Economic Activity*”, “*Cambridge Journal of Economics*”, “*The Journal of Economic Perspectives*”, “*Economic Development and Cultural Change*”, “*The American Economic Review*”, “*Econometrica*”, “*Economic Reform Today*”, “*The Journal of Industrial Economics*”, “*The Quarterly Journal of Economics*”, “*Journal of Labor Economics*”, “*The Journal of Business*”, “*Harvard Business Review*”, “*Journal of Economic Literature*”, “*Journal of Money*”, “*Credit and Banking*”, “*Economic Journal*”, “*Journal of Common Market Studies*”, “*The Economic History Review*”, “*Journal of Economics and Business*”, “*The American Journal of Economics and Sociology*”, “*Journal of Economics & Management Strategy*”, “*The Journal of Law and Economics*”, “*International Journal of Urban and Regional Research*” та “*Journal of Political Economy*”.

Англomовна періодика частково доступна і в Internet’і. Проект “WebEc” дає доступ до сотень назв періодики за адресою <<http://netec.wustl.edu/WebEc/journals.html>>. Доступ до матеріалів є різним – від змісту та резюме статей – до повних текстів. Тут можна відшукати журнал за шифром JEL або за номером ISSN. На цій сторінці можна ознайомитись, зокрема, з такими відомими журналами, як “*Applied Economics*”, “*Applied Economics Letters*”, “*Atlantic Economic Journal*”, “*Australian Economic Papers*”, “*Australian Economic Review*”, “*Cambridge Journal of Economics*”, “*China Economic Review*”, “*Communist Economies and Economic*

Transformation”, “*Comparative Economic Studies*”, “*Econometrics Journal*”, “*Economia Politica Rivista di Teoria e Analisi*”, “*European Economic Review*”, “*IMF Staff Papers*”, “*International Economic Review*”, “*Japanese Economic Review*”, “*Journal of Comparative Economics*”, “*Journal of Economics*”, “*Konjunkturpolitik – Applied Economics Quarterly*”, “*NBER Macroeconomics Annual*”, “*OECD Economic Studies*”, “*Oxford Economic Papers*”, “*Post-Communist Economies*”, “*Quarterly Journal of Economics*”, “*Review of Economic Studies*”, “*Scandinavian Journal of Economics*”, “*Ukrainian Economic Review*”, “*Weltwirtschaftliches Archiv – Review of World Economics*”, “*World Economy*” та ін.

1.3.3. Складання плану роботи. Після ознайомлення з літературою студент вже має сформовану думку про напрям свого дослідження і готовий до складання плану дослідження.

Курсова робота, зазвичай, має простий план, який включає вступ, основну частину (3–4 питання), висновки, список використаних джерел та, за необхідності, додатки:

План

Вступ

1. Перше питання
2. Друге питання
3. Третє питання

Висновки

Список використаних джерел

Додатки

Дипломна (бакалаврська, магістерська) робота обов’язково має складний план, який включає вступ, 3–4 розділи, які поділяються на кілька параграфів, висновки, список використаних джерел та, за потреби, додатки:

План

Вступ

Розділ 1. Назва першого розділу

- 1.1. Назва першого параграфа 1-го розділу
- 1.2. Назва другого параграфа
- 1.3. Назва третього параграфа

Розділ 2. Назва другого розділу

- 2.1. Назва першого параграфа 2-го розділу
- 2.2. Назва другого параграфа
- 2.3. Назва третього параграфа

Розділ 3. Назва третього розділу

- 3.1. Назва першого параграфа 3-го розділу
- 3.2. Назва другого параграфа

3.3. Назва третього параграфа

Висновки

Список використаних джерел

Додатки

План курсової (бакалаврської, магістерської) роботи обов'язково повинен бути погоджений з науковим керівником ще до початку роботи над її текстом.

1.3.4. Обсяг курсових та дипломних робіт та основні вимоги до їх друкування. Курсову та дипломну роботу набирають на комп'ютері через 1,5 інтервала (29-30 рядків на сторінці) і друкують на принтері з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм). Мінімальна висота шрифту 1,8 мм. Можна також використовувати для таблиць та ілюстрацій папір формату А3.

Обсяг курсової роботи – 24 сторінки (40 000 знаків = 1 авт. аркуш). Рекомендований обсяг бакалаврської роботи – 60 сторінок (100 000 знаків = 2,5 авт.аркушів), дипломної та магістерської – 80 сторінок (120 000 знаків = 3 авт. аркуші). Обсяг може відхилитись в межах не більше ±30%. В облікований обсяг роботи не включають список використаних джерел та додатки.

Друкуючи роботу, залишають поля: ліве – 30 мм, праве – не менше 15 мм, верхнє – 25 мм (до тексту, а до колонтитулу, тобто номера сторінки – 15 мм) і нижнє – 20 мм.

Ілюстративні матеріали повинні відповідати форматові А4, їх включають до загальної нумерації сторінок роботи і розміщують, як звичайно, у додатках.

Текст основної частини дипломної роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти. Кожну структурну частину роботи починають з нової сторінки. Заголовки структурних частин роботи "ЗМІСТ", "ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ", "ВСТУП", "РОЗДІЛ", "ВИСНОВКИ", "СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ", "ДОДАТКИ" друкують великими літерами симетрично до тексту.

Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. В кінці заголовка крапки не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в р о з р я д ц і в підбір до тексту. В кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка. Після заголовка (за винятком заголовка пункту) та текстом пропускають один рядок.

1.3.5. Нумерація. Сторінки, розділи, параграфи, пункти, рисунки, таблиці, формули нумерують арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки у кінці. Зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, список використаних джерел не нумерують.

Номер розділу ставлять після слова "РОЗДІЛ", після номера крапки не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Параграфи нумерують у межах кожного розділу. Номер параграфа складається з номера розділу і порядкового номера параграфа, між якими ставлять крапку. Значок параграфа (§) в курсових та дипломних роботах не використовують. В кінці номера параграфа повинна стояти крапка, наприклад: "2.3." (третій параграф другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок параграфа.

В окремих випадках у дипломних (бакалаврських, магістерських) роботах параграфи можуть бути поділені на пункти. Пункти нумерують у межах кожного параграфа. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, параграфа, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: "1.3.2." (другий пункт третього параграфа першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок пункту. Пункти не відображаються у плані дипломної роботи.

1.3.6. Порядок посилань на джерела. Посилання в тексті дають у квадратних дужках []. Посилаються на джерело та сторінку (крім газетних статей і випадків, коли посилаються на джерело в цілому). Наприклад:

“Тіньовий сектор економіки України у 1999 році складав 47% [4, с.117]

“Мікроекономічні наслідки девальваційного шоку для України розглянуті у працях С.Боринця та М.Павловського [1; 5, с.114-165]”.

“Проблеми сучасних міжнародних відносин розглядаються у працях [1, 2, 7]”.

“Проблеми сучасних міжнародних відносин розглядаються у працях [1–7]”.

Цифри в [] відповідають порядковому номеру джерела у списку використаних джерел:

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боринець С.Я. Розвиток сучасних грошово-валютних відносин (національний і міжнародний аспекти). – К.: Педагогіка, 1997. – 160 с.
2. Державне регулювання економіки / За ред. Михасюка І.Р. – Львів: Українські технології, 1999. – 640 с.
3. Заставний Ф. Населення України // Голос України.– 2001, 30 травня.
4. Корягина Т. Теневая экономика в СССР // Вопросы экономики. – 1990. – №3. – С.117.
5. Пехник А.В. Іноземні інвестиції в економіку України: Навч. посібник. – К.: Знання, 2007. – 335 с.
6. Філіпенко А.С. Глобальні форми економічного розвитку: Історія і сучасність. – К.: Знання, 2007. – 670 с.
7. Varoli J. Economic Reform Casts a Long Shadow in Russia // Transition. – 1997. – Vol.3, No.5. – P.6–10.

1.3.7. Підбір, опрацювання фактичного та статистичного матеріалу. Дослідження з міжнародних економічних відносин потребує зусиль для збору фактичного та статистичного матеріалу та його необхідного опрацювання. Це стосується насамперед статистики, що публікується в різних країнах. Дані повинні наводитись в однакових одиницях виміру: абсолютних (млн.грн, тис.дол.США, т, м, шт.) або відносних (%). Допускаються лише загальноприйняті скорочення (тобто занесені до "Словника української мови"). Символи, які використовуються в англійських джерелах (\$, £, ¢, ¥, #, &, @), повинні бути наведені відповідно до українських норм. Помилки, які найчастіше трапляються в студентських роботах:

<i>Помилка:</i>	<i>Повинно бути:</i>
\$ 100,000.00	100 000 дол. США; 100 тис.дол США
120,000 грн.	120 тис.грн
1,249.50	1249,50
120\$	120 дол. США
10@\$125.50	10 прим. по 125,50 дол. США
#124	№124

1.4. Палітурка. Курсові та дипломні роботи повинні мати палітурки. Курсові роботи допускається опрацювати в м'якій оправі (з'єднання спіраллю, термопалітурки тощо). Бакалаврські, дипломні та магістерські роботи опалітурюють лише у тверду коленкорову оправу.

РОЗДІЛ 2 ОФОРМЛЕННЯ ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕКСТУ

Структура курсової, дипломної чи дисертаційної роботи включає такі основні елементи: (1) титульний аркуш, (2) зміст, (3) за необхідності – перелік умовних позначень, (4) вступ, (5) основну частину, (6) висновки, (7) список використаних джерел і, за потреби, (8) додатки.

2.1. Титульний аркуш. Він є основним елементом будь-якої наукової роботи – курсової, дипломної чи дисертаційної. З титульного аркуша починається нумерація сторінок, хоча номер сторінки на ньому не проставляється.

Дані, які подають на титульному аркуші курсових та дипломних робіт, визначені державним стандартом, а для дисертацій – наказом №121 ВАК України від 21.03.1997 р. Дотримання державних стандартів є обов'язковим.

У курсових та дипломних роботах зазначають повну назву навчального закладу та його відомчу підпорядкованість, факультет, кафедру, на якій виконана робота, назву роботи, дані про студента та наукового керівника, місто та рік подання роботи до захисту. Скорочення в назві навчального закладу та назві роботи не допускаються. Зразки титульних аркушів див. в Додатку Б.

Завдання на дипломну роботу підписує завідувач кафедри, науковий керівник та консультант з іноземної мови і повинно бути підшите після титульного аркуша. Завдання не є частиною дипломної роботи і тому до загальної нумерації сторінок не входить і у змісті не згадується. Завдання видає завідувач кафедри у січні.

2.2. Зміст. Він відповідає планові роботи, про який йшлося вище. Єдиною відмінністю є зазначення номерів сторінок. Вказується лише номер початкової сторінки пункту плану. Наприклад:

ЗМІСТ	
Вступ	3
Розділ 1. Назва першого розділу	5
1.1. Назва першого параграфа 1-го розділу	5
1.2. Назва другого параграфа	15
1.3. Назва третього параграфа	24
Розділ 2. Назва другого розділу	35
2.1. Назва першого параграфа 2-го розділу	35
2.2. Назва другого параграфа	44
2.3. Назва третього параграфа	53
Розділ 3. Назва третього розділу	65
3.1. Назва першого параграфа 3-го розділу	65

3.2. Назва другого параграфа	76
3.3. Назва третього параграфа	85
Висновки	95
Список використаних джерел	98
Додатки	104

Якщо до роботи додається перелік умовних позначень, то він розташовується перед вступом і відображається у змісті.

2.3. Перелік умовних позначень. Якщо у роботі використано понад п'ять умовних позначень (абревіатур, символів, скорочень, які не є загальноприйнятими), то це зазначається на окремому аркуші, який розташовується перед текстом роботи.

2.4. Вступ. У вступі розкривається суть проблеми та її наукове чи практичне значення, стан дослідження, вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проводити дослідження.

Актуальність теми подається шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми. Актуальність обґрунтовують значенням роботи для розвитку економічної науки чи міжнародних економічних відносин, особливо на користь України. У вступі слід коротко зазначити зв'язок вибраної теми з напрямками наукових досліджень кафедри міжнародних економічних відносин Львівського університету, державними планами та програмами; сформулювати мету роботи і завдання, які потрібно розв'язати для досягнення поставленої мети.

Обов'язково слід зазначити, які нові наукові положення (практичні рекомендації), студентом запропоновані у дослідженні особисто. Якщо студент виступав за результатами дослідження на студентських наукових конференціях чи має відповідні публікації, про це також слід написати у вступі.

2.5. Основна частина роботи складається з розділів, параграфів (підрозділів), пунктів, підпунктів. Кожний розділ починають з нової сторінки. Основному текстові кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напрямку та обґрунтуванням застосованих методів досліджень. У кінці кожного розділу формулюють висновки із стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів.

У розділах основної частини подають: огляд літератури за темою і вибір напрямів досліджень; виклад загальної методики і основних методів досліджень; проведені теоретичні дослідження і розрахунки; аналіз і узагальнення результатів досліджень.

В огляді літератури студент відзначає основні етапи розвитку наукової думки за своєю проблемою. Стисло, критично висвітлю-

ючи публікації, студент повинен назвати ті проблеми, які потребують дослідження і, отже, визначити своє місце у розв'язанні проблеми. У першому розділі переважно обґрунтовують вибір теми роботи, наводять методи дослідження і їх порівняльні оцінки, розробляють загальну методика дослідження, розкривають методи розрахунків, гіпотези, що розглядають. Бажано закінчити цей розділ коротким резюме стосовно необхідності провести дослідження у цій галузі.

У наступних розділах викладають результати власних досліджень. Студент повинен давати оцінку повноти розв'язання визначених завдань, оцінку достовірності одержаних результатів (характеристик, показників), їх порівняння з аналогічними дослідженнями українських та зарубіжних авторів. Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній темою роботи.

2.6. Висновки. Викладають найважливіші наукові та практичні результати, одержані в результаті дослідження, формулюють висновки та рекомендації щодо наукового та практичного використання результатів.

РОЗДІЛ 3 ІЛЮСТРАЦІЇ, ТАБЛИЦІ, ФОРМУЛИ, ДОДАТКИ

3.1. Ілюстрації. У курсових та дипломних роботах слід використовувати лише штрихові ілюстрації і оригінали фотознімків. Фотознімки розміром меншим за формат А4 повинні бути наклеєні на стандартні аркуші білого паперу формату А4. Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують після номера ілюстрації. За потреби ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий текст). Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці слід подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, які розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, рисунок або креслення, розміри якого більше формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або у додатках. Ілюстрації позначають словом "Рис." і нумерують послідовно в межах розділу, за виключенням ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу (для дипломної роботи, або номера питання – для курсової) і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад:

Рис.1.2. (другий рисунок першого розділу).

Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в дисертації подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами. Наприклад:

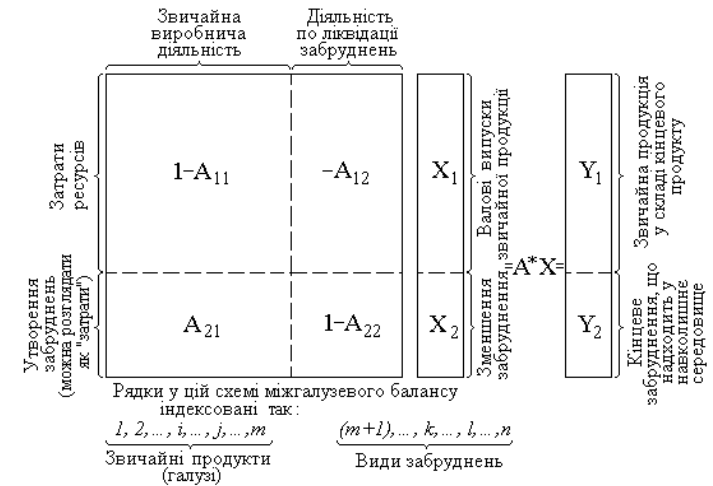
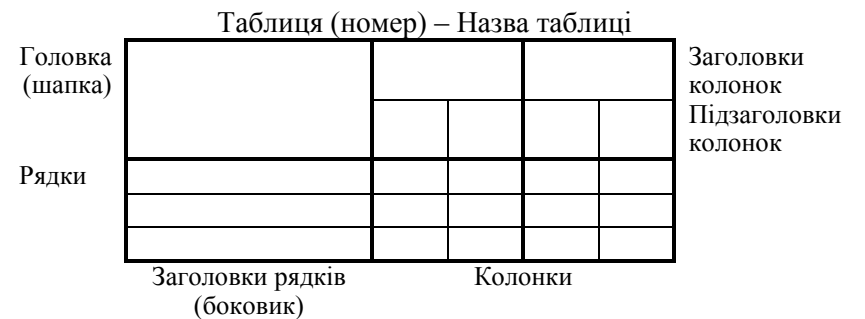

Рис.1.2. Міжгалузевий баланс з урахуванням забруднення навколишнього середовища

Посилання на ілюстрації вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, "рис.1.2".

3.2. Таблиці. Цифровий матеріал слід оформляти у вигляді таблиць. Приклад побудови таблиці:

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово "Таблиця" почи-

нають з великої літери. Назви не підкреслюють. Заголовки колонок повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони самостійні. Висота рядків - не менше ніж 8 мм. Колонку з порядковими номерами рядків до таблиці не включають.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї у тексті так, щоб її можна було читати без повороту опалітуреного блоку роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. При перенесенні таблиці на інший аркуш (сторінку) назву вміщують тільки над її першою частиною. Таблицю з великою кількістю колонок можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах одної сторінки. Якщо рядки або колонки таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її шапку, а в другому – боковик.

Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінити лапками; якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами "Те ж", а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, марок, знаків, математичних і хімічних символів, які повторюються, не варто. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк (–).

На всі таблиці повинні бути посилання в тексті, при цьому слово "таблиця" в тексті пишуть скорочено, наприклад: "... у табл.1.2". У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово "дивись", наприклад: "див.табл.1.3".

3.3. Формули. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони подані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова "де" без двокрапки.

Рівняння і формули треба виділяти з тексту вільними рядками. Наприклад:

$$EEA_a = 0,5 \times \left(\frac{X_Q}{M_Q} + \frac{R_{P(X)} + WM_{P(X)}}{R_{Q(M)} + WM_{Q(M)}} \right) - 1. \quad (3.1)$$

Вище і нижче від кожної формули потрібно залишити хоч один вільний рядок. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знака рівності (=) або після знаків плюс (+), мінус (–), множення (×) і ділення (:).

Формули (якщо їх більше ніж одна) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номери формул пишуть біля правого берега аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу). Посилання на формули вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад "... у формулі (3.1)".

3.4. Додатки. За потреби до додатків доцільно включати допоміжний матеріал, потрібний для повноти сприйняття дослідження:

- проміжні математичні доведення, формули і розрахунки;
- таблиці допоміжних цифрових даних;
- інструкції і методики, опис алгоритмів і програм розв'язання задач на ПК, які розроблені в процесі роботи над дослідженням;
- ілюстрації допоміжного характеру.

Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті дисертації. Кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово "Додаток" і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літери Ї, наприклад, додаток А, додаток Б і т.д. Один додаток позначається як додаток А.

Текст кожного додатка за потреби може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 – другий розділ додатка А; В.3.1 – підрозділ 3.1 додатка В.

Ілюстрації, таблиці і формули, які розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис.Д.1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д; формула (А.1) – перша формула додатка А.

РОЗДІЛ 4 ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Наукове дослідження завершується списком використаної літератури. Ця структурна частина наукового дослідження має назву "Список використаних джерел". Інші назви такі як "Література",

"Бібліографія" вживати в курсових, дипломних чи дисертаційних роботах не рекомендується.

4.1. Порядок подання літературних джерел у бібліографічному переліку. Матеріал у бібліографічному переліку може бути розташований в одному із таких порядків: (1) в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків (такий спосіб є найпоширеніший та універсальний); (2) у хронологічному порядку, або (3) за порядком появи посилань у тексті (такий спосіб вважають у ВАК найдоцільнішим).

Для курсових та дипломних робіт доцільним є алфавітно-нумераційний порядок запису літературних джерел. Записи розташовують в алфавітному порядку за прізвищами авторів або перших слів назв творів, записаних не на автора. Авторів, які мають однакові прізвища записують в алфавітному порядку їхніх ініціалів. Праці одного автора записують за алфавітом перших букв назв його праць. Праці одного автора з однаковою назвою записують за хронологією.

Спочатку подають літературу видану кирилицею, після неї – видану латинкою і далі – мовами з особливою графікою (за алфавітом назв мов – арабською, вірменською, грузинською, єврейською, китайською, японською тощо). Звичайно публікації мовами з особливою графікою подають в українській транслітерації або в перекладі запису українською мовою. Порядок такої подачі зазначено нижче.

Бібліографічний опис літератури виданої різними мовами, які послуговуються кирилицею подається відповідно до зведеного кириличного алфавіту, а потім мовами з латинською графікою.

Зведений кириличний алфавіт складається з 42 букв:

**АБВГГДЂЄЖЗИІЙЇКЛЉМНЊОПРСТ
ЋУФХЦЦШЩЪЬЪЭЮЯ**
абвггдђеєжзиіїйклљмнњопрстћуфхццшщъьъэюя

Латинський алфавіт складається з 26 букв:

ABCDEFGHIJKLMN OPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstu vwxyz

Діакритичні значки – додаткові значки до латинських літер, які вказують на вимову звука (наприклад, **ž, ö, ĺ, ŋ, č, ů**), зберігаються, але при формуванні списку за алфавітом до уваги не беруться.

Переклад або транслітерація кирилицею чи латинкою бібліографічного опису видань, виданих мовами з особливою графікою, включається у відповідний алфавітний ряд, вказуючи в кінці (через .-) мову видання (наприклад, .- Яп., .- Араб.). Наприклад:

Фуджіта В. Робітничі дискусії у повоєнній Японії // Сякай кагаку кенкю.– 1965.– Т.17, №2.– С.57-93.– Яп.

Список літератури має єдину наскрізну нумерацію від першого до останнього номера. Літерні додатки (а, б, в і т.д.) до порядкових номерів не передбачені.

Основна вимога до укладання списку використаних джерел – однотипне оформлення і дотримання чинного державного стандарту на бібліографічний опис творів друку (ГОСТ 7.1–84).

4.2. Регламентация опису творів друку. В Україні з 1984 р. діє державний стандарт, який відповідає розробленій Секцією каталогізації Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та закладів (IFLA) серії документів – Міжнародному стандартному бібліографічному описові (ISBD).

Існують відмінності у бібліографічному описі (1) книг (однотомових та багатотомових видань), (2) серійних видань (періодичних, серійних, видань, що продовжуються), (3) окремих частин видання (статей із журналів, збірників, енциклопедій тощо; розділу, тому, випуску багатотомного або серійного видання), (4) інших документів (дисертацій, звітів про науково-дослідну роботу, неопублікованих перекладів, карт, державних стандартів тощо).

Останнім часом виникла потреба оформлювати посилання на публікації у всесвітній комп'ютерній мережі Internet, опублікованих на компакт-дисках (CD-ROM) тощо.

4.3. Основні елементи бібліографічного опису. До них належить інформація про автора (-ів), назву твору, вид видання, за потреби – про перевидання чи переклад, місце видання, видавця, рік видання та обсяг публікації.

4.3.1. Дані про автора. У науковій роботі ініціали осіб, яких згадують, пишуть перед прізвищем. У бібліографічному описі навпаки – на перше місце ставлять прізвище. Ця вимога стосується і опису іноземними мовами. Наприклад:

<i>У виданні:</i>	<i>В описі:</i>
Антон Філіпенко	Філіпенко А.
Френклін Р. Рут	Рут Ф.Р.
Н. Грегори Манків	Манків Г.Н.
Heckscher, Eli	Heckscher E.
Robert E. Baldwin	Baldwin R.E.

Прізвища авторів наводяться у тій послідовності, в якій вони подані у виданні. Прізвища авторів розділяють комами (,). Якщо це роботи двох або трьох авторів, то можна подавати лише прізвище та

ініціали першого і додаючи слова "та ін.", "et al." (для видань латинкою).

Книги чотирьох та більше авторів, а також видання, що не мають індивідуальних авторів, записують за назвою. Інформацію про авторів, індивідуальних чи колективних (назву інституції від імені якої публікується робота) подають після назви через косу лінію (/). У цьому випадку ініціали ставлять перед прізвищем. Якщо авторів понад чотири, можна вказати перших три, додаючи слова "та інші", "et al.". Можна також навести прізвища всіх авторів, якщо прізвище наукового керівника або автора важливої наукової теорії не увійшли до переліку перших трьох.

Дані про наукові ступені, вчені та почесні звання, родові та шляхетські титули, посаду, місце праці, членство у наукових товариствах чи академіях, які часто наводяться на титульних сторінках книг (проф., докт. екон. наук, член.-кор. НАН України, акад., Dr., Prof., Dr.hab., Sir, Lord, Marquis тощо) в описі опускають.

4.3.2. Дані про назву та вид видання. Назва роботи подається так, як подано на титульному аркуші. Якщо після назви подано другу назву – відомості, що доповнюють, уточнюють, пояснюють основну назву роботи, то їх наводять в описі, відокремивши від основної назви двокрапкою (:). Друга назва не скорочується.

Після назви, за потреби, уточнюються відомості про видання. Наприклад, "Навч. посібник", "Підручник", "Енцикл. словник", "Довідник", "Зб. статей", "Зб. наук. праць", "У 50 т.", " тощо. Перед уточненням ставлять двокрапку (:). Слова в уточненні дозволяється скорочувати відповідно до норм (РСТ УРСР 1743–82).

4.3.3. Дані про переклад. Після назви через косу лінію (/) вказують дані про переклад: "Пер. з англ. І.С.Бика" або просто "Пер. з яп.", "Пер. з нім." . Якщо книга має понад три автори, то після даних про переклад ставлять крапку з комою (;) і перелічують авторів, як зазначено в 4.3.1.

4.3.4. Дані про перевидання. Дані про перевидання і опис змін (виправлене, доповнене, перероблене тощо) подаються після даних про автора (-ів) і виділяються з обох боків тире (–). (У науковій роботі слід розрізняти тире (–) і дефіс (-)).

Порядковий номер видання подають завжди спочатку, арабськими цифрами, незалежно від того, як надруковано в книзі. До шифри додається через дефіс закінчення (-ге; -те; -те; -ме); в англійських виданнях додається "d", "th" без дефіса; у німецькомовних – закінчення не додають, але після цифри ставлять крапку (.):

<i>У виданні:</i>	<i>В описі:</i>
Видання третє, перероблене і доповнене	3-тє вид., перероб. і доп.
2 виправлене видання	2-ге випр. вид.
Sixth edition	6th ed.
Fourth completely revized edition	4th compl. rev. ed.
Fünfte überarbeitet Auflage	5., überarb. Aufl.

4.3.5. Вихідні дані видання. Після інформації про автора, назву і перевидання подають інформацію про те, де, хто і коли видав книгу. Після назви видання і після вихідних даних ставлять крапку і тире (.-).

Першим елементом вихідних даних є *місце видання*. Місце видання наводять повністю у називному відмінку. Скорочується лише назва м.Київ (К.).

В описах книг іноземними мовами допускається скорочення назв міст: англійською мовою – Нью-Йорка (N.Y.), російською – Москви (М.) та Санкт-Петербурга (Спб.). Якщо у книзі зазначено два місця видання, то в описі їх наводять через крапку з комою (;). Якщо одна із двох назв міст не скорочується, тоді вказують повну назву обох. Наприклад, "М.; Спб.", "Київ; Львів". Але "К.; Львів" – буде помилкою!

Якщо місць видання три і більше, то вказують перше зі словами "та ін." (для книг латинкою – "etc."). Наприклад, у книзі написано: "New York, Chicago, San Francisco, Toronto, London", тоді в описі буде "N.Y. etc".

Якщо ж місце видання книги невідоме, то вказують "Б.м." (без місця) для книг українською мовою або "S.l.", для книг, виданих латинкою.

Після вказання місця видання ставлять двокрапку (:).

Наступним елементом вихідних даних є *назва видавництва*, яку подають коротко, без лапок, опускаючи слово "видавництво".

<i>У виданні:</i>	<i>В описі:</i>
Київ, Видавництво "Основи"	К.: Основи
Львів, Видавнича Спілка "Просвіта"	Львів: Просвіта
Львів, НВФ "Українські технології"	Львів: Укр. технології
Львів, Центр ринкознавства "ІНТЕРЕКО"	Львів: Інтереко
Сумське книжкове видавництво	Суми: Кн. вид-во
Видавництво Львівського університету	Вид-во Львів. ун-ту
Oxford University Press	Oxford: Univ. Press

Часто в назвах європейських та американських видавництв є прізвище, ім'я, ініціали видавця. В описі наводять лише прізвище,

опускаючи ім'я, ініціали, слова "edition", "Verlag", "Inc.", "& Company, Limited" тощо:

<i>У виданні:</i>	<i>В опусі:</i>
London, Edinburg, Glasgow, William Hodge & Company, Limited Chichester John Wiley & Sons, Ltd New York, Chicago, San Francisco, Toronto, London Holt, Rinehart & Winston, Inc.	London etc.: Hodge Chichester: Wiley N.Y. etc.: Holt, Rinehart and Winston

Якщо у книзі зазначено два видавництва – то вказують обидва. Перед назвою кожного видавництва повинна стояти двокрапка (:). Наприклад:

Львів: Світ; Київ: Либідь
К.: Либідь: Основи

Якщо ж книгу видали спільно три чи більше видавництв, то вказують перше зі словами "та ін." або "etc.", у виданнях латинкою.

Після назви видавництва ставлять кому (,) і вказують *рік видання*. Рік видання зазначають арабськими цифрами. Слово "рік", а також місяць і число не наводять. Наприклад:

Львів: Каменяр, 2000
N.Y.: Wiley, 1993

У зарубіжних виданнях на титульній сторінці часто рік видання опущено. Проте на звороті титульної сторінки після значка © (copyright by) вказується інформація про власника авторського права із зазначенням року. В такому випадку в описі зазначають:

N.Y.: Wiley, cop. 1993
New York; Basingstoke: Worth, cop. 2000

Дату друкування книги замість року видання не використовують. Якщо рік видання не зазначено, тоді пишуть "Б.р." (без року) або "S.a.". Після року видання ставлять крапку і тире (.-).

4.3.6. Обсяг видання – дані про кількість сторінок, аркушів, стовбців.

Наприкінці опису, звичайно в списку використаної літератури, зазначають загальний обсяг видання. Кількість сторінок пишуть цифрами і додають скорочено слово сторінка (с. – укр.; p – англ.; S. – нім.; s – фр.). В описі не враховують сторінки з випускними даними, рекламою, анотацією тощо.

Якщо у книзі нумерація сторінок наведена арабськими або (і) римськими цифрами то так подають і в описі:

340 с.

CCCXL с.

У деяких виданнях передмова, вступ, зміст тощо нумерують римськими цифрами, а основний текст – арабськими, тоді в описі це зазначають через кому:

XXVII, 489 с.

XVI, 246 р.

Якщо у виданні пронумерований лише один бік аркуша, тоді вказують кількість аркушів (арк.). Часто, особливо в енциклопедичних та словникових виданнях, нумерують не сторінки, а стовбці. У такому випадку зазначають кількість стовбців (стб.). Якщо ж для нумерації були використані букви чи цифри, відмінні від арабських чи римських, то в описі використовують арабські цифри.

4.4. Бібліографічний опис книги може мати два варіанти: книга може бути записана на автора (-ів) або за назвою. Книга одного – трьох авторів записується лише на автора:

Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: Історія. – К.: Либідь, 2006. – 384 с.

Майер Дж.М., Олесневич Д. Міжнародне середовище бізнесу: Конкуренція та регулювання у глобальній економіці. – К.: Либідь, 2002. – 703 с.

Благун І.Г., Сорока Р.С., Слейко І.В. Фінанси: Навчальний посібник. – Львів: Магнолія-2006, 2007. – 314 с.

Книга, яка має понад три автори може бути записана у двох варіантах – за назвою, чи за прізвищем першого автора:

Міжнародні економічні відносини: Історія міжнародних економічних відносин: Підручник / А.С.Філіпенко, В.С.Будкін, О.В.Бутенко та ін.– К.: Либідь, 1992.– 191 с.

або

Філіпенко А.С. та ін. Міжнародні економічні відносини: Історія міжнародних економічних відносин: Підручник / А.С.Філіпенко, В.С.Будкін, О.В.Бутенко та ін.– К.: Либідь, 1992.– 191 с.

Книгу колективного автора записують за назвою. Наприклад:

Статистичний щорічник України за 2006 р. / Державний комітет статистики України.– К.: Консультант, 2007.– 600 с.

Social Indicators of Development, 1996: A World Bank Book / The International Bank for Reconstruction and Development.– Baltimore; London: The John Hopkins Univ. Press, 1996.– VIII, 398 р.

За цими ж правилами записують і багатотомові видання:

Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV–XVIII ст. У 3 т. / Пер. з фр.– К.: Основи, 1998.– Т.3: Час світу.– 631 с.

Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Аналітична економія: принципи, проблеми і політика. У 2 ч. / Пер. з англ.– 13-те вид. – Львів: Просвіта, 1997.– Ч.1: Макроекономіка.– 671 с.

перекладні видання:

Грін В.Г. Економетричний аналіз / Пер. з англ. – К.: Основи, 2005. – 1197 с.

Шніцер М. Порівняння економічних систем / Пер. з англ.– К.: Основи, 1997.– 519 с.

та збірники наукових праць:

Формування ринкової економіки в Україні: Наук. зб. Львів. ун-ту.– Львів: Інтереко, 1999.– Вип.4.– 309 с.

4.5. Бібліографічний опис робіт розповсюджених на правах рукопису. До таких робіт належать бакалаврські, дипломні та магістерські роботи, кандидатські та докторські дисертації, автореферати дисертацій та депоновані рукописи. Для опису використовують інформацію, подану на титульному аркуші роботи. Наприклад, у дипломній роботі:

Омелян С. Проблеми реструктуризації промисловості в країнах з перехідною економікою: Дипл. роб.: 7.030403 / ЛНУ ім. Івана Франка.– Львів, 2000.– 127 с.

у дисертаціях:

Михайляк І.В. Макроекономічний аналіз трансформації структури зовнішньої торгівлі України в умовах євроінтеграційних процесів: 08.00.01 / ЛНУ ім. Івана Франка.– Львів, 2007.– 173 с.

Грабинський І.М. Еколого-економічна система України (проблеми макроекономічної ефективності): Дис... докт. екон. наук: 08.01.01 / ЛНУ імені Івана Франка.– Львів, 1997.– 409 с.

в авторефераті:

Шамборовський Г.О. Соціально-економічна ефективність інтеграції країн Центрально-Східної Європи до Європейського Союзу: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.02 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка.– Київ, 2007.– 20 с.

У бібліографічному описі депонованого рукопису вказують місце та дату депонування та видання, в якому опубліковано анотацію рукопису:

Грабинський І.М. Сучасні економічні системи: проблеми еколого-економічної ефективності.– Львів, 1996.– 170 с.– Деп. в УкрІНТЕІ 29.10.96, №88-Ук96 // Анот. у ж. Експрес-новини: наука, техніка, виробництво, 1997, №2.

4.6. Аналітичний бібліографічний опис є бібліографічним описом частини твору: статті, розділу, частини, параграфа.

4.6.1. Бібліографічний опис журнальних статей. Статті, опубліковані в періодичних виданнях, є найчисельнішим компонентом списку використаних джерел. Журнальні статті описуються за такою схемою: прізвище автора (-ів), назва статті, (//), назва журналу, (-), рік видання, (-), номер журналу (або том і номер), (-), сторінки, на яких надрукована стаття. В аналітичному бібліографічному описі скорочення слова сторінка подається українською мовою як С., англійською та французькою як Р., німецькою як S. (наприклад: С.12–36; Р.12–36; S.12–36). Приклади бібліографічного опису статей:

Писаренко С. Проблеми інтеграції України в європейське господарство // Вісник Львів. ун-ту. Сер. міжн. відн.– 1999.– Вип.1.– С.324-332.

Bagwell K., Staiger R.W. An economic theory of GATT // The American Economic Review.– 1999.– Vol.89, No.1.– P.215-248.

4.6.2. Бібліографічний опис газетних статей. Статті, опубліковані в газетах, є нечисельним компонентом списку використаних джерел. Газетні статті описуються за такою схемою: прізвище автора (-ів), назва статті, (//), назва газети, (-), рік видання, (.), число і місяць, (-), сторінки, на яких надрукована стаття (якщо газета має більше 16 сторінок). Приклади бібліографічного опису газетних статей:

Добронравова О. Дипломати тепер теж податківці, тільки за кордоном // Галицькі контракти. – 2000, 11-17 грудня. – С.14.

Andrews E.L. Europeans Reject U.S. Plan On Electronic Cryptography // The New York Times. – 1997, 9 Oct. – P. D4.

4.6.3. Бібліографічний опис статей, опублікованих у неперіодичних виданнях. Статті, опубліковані в неперіодичних наукових збірниках, описують за такою схемою: автор, назва, (//), назва збірника, (/), дані про наукового редактора,

(.-), місце видання, (:), видавництво, рік видання, (.-), сторінки.
Наприклад:

Мокалик Р. Проблеми інтеграції сільського господарства України до системи регулювання СОТ // Світове сільське господарство в глобалізованій економіці / За ред. І.Грабинського. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. – С.73-94.

Mises L. Economic calculation in socialism // Comparative economic systems: Models and cases / Ed. by M.Bornstein.– 6th ed.– Homewood, Boston: Irwin, 1989.– P.175-181.

4.6.4. Бібліографічний опис частини твору подібний до згаданого у п.4.6.3 і здійснюється за такою схемою: автор, назва, (/), назва книги, (/), дані про наукового редактора, (.-), місце видання, (:), видавництво, рік видання, (.-), після цього зазначають порядковий номер розділу (глави, частини), його автора та назву. Після (.-) вказують сторінки, на яких надруковано розділ.
Наприклад:

Шніцер М. Порівняння економічних систем / Пер. з англ.– К.: Основи, 1997. – Розд.11. Кліміна А. Україна. – С.290-319.

Рут Ф.Р., Філіпенко А. Міжнародна торгівля та інвестиції / Пер. з англ.– К.: Основи, 1998.– Розд.1. Міжнародна економіка та національні інтереси.– С.15-55.

Linden C., Prybyla J.S. Russia and China on the New Eve of a New Millenium.– New Brunswick, London: Transaction, 1997. – Ch.5. Prybyla J.S. On Economic Systems and the Market. – P.165-208.

4.7. Бібліографічний опис джерел, опублікованих у всесвітній комп'ютерній мережі Internet (World Wide Web). Посилання на електронні джерела є явищем новим і остаточно невнормованим. Практикуються такі стилі цитувань: MLA, APA та ISO. Останній – це стандарт ISO 690-2, прийнятий Міжнародною організацією стандартизації, проте ще не адаптований до національних норм неангломовних країн. Він передбачає опис джерела, відповідно до вимог 4.4 – 4.6, після якого в [] зазначають, після слова *Цит.* або *Cited* і дату відвідання сторінки в Internet'і. Після цього вказують: *Доступний з:* або *Available from:* і в <> URL адресу сторінки. Наприклад:

Грабинський І.М. Міжнародні економічні відносини: Плани практичних занять для студентів 1-го курсу. – Львів, 2006.– [Цит. 2007, 5 січня].– Доступний з: <http://www.geocities.com/ihor_hrabynskyi/ier/plan_seminar.htm>.

Львівський університет.– Львів, 2006.– [Цит. 2007, 5 січня].–
Доступний з: <<http://www.franko.lviv.ua/general/aboutu.html>>.

Li S., Crane N. Electronic Sources: MLA Style of Citation.–1996.–
[Cited 2007, 12 June].– Available from: <<http://www.uvm.edu/~ncrane/estyles/mla.html>>.

Timoshenko V.P. New Soviet Economic Plan: Its Agricultural Aspect
// The Journal of Political Economy.– 1953.– Vol.61, Issue 6.–
P.489-508.– [Cited 2007, 8 Dec.].– Available from:
<<http://www.jstor.org/>>.

International Standard ISO 690-2: Information and Documentation:
Bibliographic References: Part 2. Electronic Documents or Parts
Thereof: Additional Examples.– 1999.– [Cited 2007, 5 Jan.].–
Available from: <<http://www.nlc-bnc.ca/iso/tc46sc9/standrd/690-2ex.htm>>.

РОЗДІЛ 5

РЕФЕРАТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

5.1. Загальні вимоги до реферату. Написання реферату є завершальним етапом виконання дипломної роботи. Призначення реферату – засвідчити практичний рівень володіння іноземною мовою за фахом. Реферат друкують іноземною мовою (за вибором студента). Реферат повинен достатньо ґрунтовно розкривати зміст дипломної роботи. У рефераті слід уникати надмірних подробиць та інформації, якої немає у дипломній роботі.

5.2. Структура реферату. Реферат складається із загальної характеристики роботи, основного змісту та висновків. Загальна характеристика роботи крім положень передбачених п.2.4. повинна містити інформацію про структуру дипломної роботи, кількість розділів, додатків, обсяг дипломної роботи (у сторінках), кількість ілюстрацій і таблиць, кількість використаної літератури (відповідно до списку використаних джерел).

У рефераті викладається зміст дипломної роботи за розділами. Висновки дипломної роботи наводяться повністю.

5.3. Оформлення реферату. Реферат дипломної роботи друкують відповідно до п.1.3.4. та п.1.3.5. із урахуванням деяких особливостей:

- обсяг реферату 15-20 сторінок по 40 рядків на сторінці;
- нумерація сторінок реферату здійснюється окремо від нумерації сторінок дипломної роботи. Першою сторінкою реферату є його титульний аркуш (див. Додаток В), який не нумерується;
- структурні частини реферату не нумерують, їх назви друкують великими літерами симетрично до тексту;

– реферат дипломної роботи іноземною мовою підшивають разом з дипломною роботою (після "Списку використаних джерел" та "Додатків") у тверду палітурку.

РОЗДІЛ 6 ЗАХИСТ РОБОТИ

6.1. Подання роботи до захисту. Курсові роботи подаються науковому керівникові у визначені ним терміни.

Бакалаврські, дипломні та магістерські роботи до захисту перед Державною екзаменаційною комісією проходять такі етапи (їх дати зазначені у завданні на виконання бакалаврської, дипломної або магістерської роботи):

1) перевірка відповідності оформлення допущеної керівником до захисту (остаточно видрукованої неопалітуреної) роботи встановленим вимогам (викладеним вище) – 28-29 квітня 2008 р.;

2) попередній захист робіт на кафедрі – 30 квітня – 10 травня 2008 р.;

2) здача роботи на кафедру (бакалаврських – до 12 травня, дипломних та магістерських – до 16 травня 2008 р.). На кафедру студенти здають:

а) опалітурений примірник дипломної роботи з яким повинно бути підшите завдання на виконання дипломної роботи, з підписом студента, наукового керівника та консультанта з іноземної мови;

б) дискету або CD з комп'ютерним варіантом роботи (див. 6.2);

в) відгук наукового керівника;

г) зовнішню рецензію.

3) попередній захист дипломної роботи на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин – 14 травня 2002 р.

Студенти, роботи яких були позитивно оцінені на попередньому захисті допускаються до складання державних іспитів та захисту дипломної роботи перед Державною екзаменаційною комісією.

6.2. Комп'ютерний варіант магістерської роботи. Комп'ютерний варіант дипломної роботи повинен відповідати структурі, поданій у Додатку Д. До комп'ютерного варіанту роботи додається також анотація магістерської роботи українською та англійською мовами. Обсяг анотації – 1-2 сторінки формату А4, шрифт Times New Roman, кегль №14 через 1,5 інтервала.

6.3. Захист роботи. Курсові роботи захищаються перед комісією, до якої входять викладачі кафедри. Студент робить 5–7-ми хвилинний виступ і відповідає на запитання.

Захист дипломної роботи відбувається прилюдно на засіданні Державної екзаменаційної комісії. Студент готує виступ на 10 хвилин з використанням необхідного ілюстративного матеріалу (видрукованого роздаткового матеріалу чи презентації в *Microsoft PowerPoint*). Запитання на захисті дипломної роботи можуть задавати не лише члени ДЕК, а й будь-хто із присутніх у залі (з дозволу Голови ДЕК).

6.4. Вимоги до ілюстративного матеріалу. Під час доповіді за матеріалами дипломної роботи студенти використовують таблиці, діаграми, графіки, формули. Зазвичай використовують самостійно підготовлені презентації в *Microsoft PowerPoint*.

Основною вимогою до презентацій є можливість бачити проєктоване зображення з останньої партії аудиторії, в якій відбуватиметься захист (переважно ауд. 31).

6.5. Критерії оцінки курсових та дипломних робіт. Курсова або дипломна робота, в якій прореферовано опубліковані джерела і на їх основі розкрито тему допускається до захисту, але не може бути оцінена вище ніж оцінкою "задовільно".

Робота, в якій зроблено власну оцінку джерел економічної літератури, самостійно підібраний та проаналізований статистичний матеріал, зроблені аргументовані висновки та обґрунтовані пропозиції може бути оцінена на "добре".

Робота, в якій зроблено власну оцінку джерел економічної літератури, використані кількісні методи дослідження, побудована формалізована модель проблеми, зроблені власні розрахунки і на їх основі - аргументовані висновки та обґрунтовані пропозиції може бути оцінена на "відмінно".

Складаючи план курсової та дипломної роботи, визначаючи глибину наукового дослідження, студент враховує свої можливості та претензію на конкретну оцінку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Англо-український словник з міжнародної економіки / Склали І.М.Грабинський та Б.Ю.Лапчук.– Львів: ЛНУ ім.Івана Франка, 2001.- 52 с.
2. Левицький Ю.-М. Мови світу: Енциклопедичний довідник.– Львів: Місіонер, 1998.– 201 с.
3. Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень Вищої атестаційної комісії України.– 1997.– №2.– С.12–27.
4. Правила составления библиографического описания / Междувед. каталогизац. комис. при Гос. б-ке СССР им. В.И.Ленина.– М.: Книга, 1986.– Ч.1: Книги и сериальные издания.– 528 с.
5. Про видавничу справу: Закон України // Урядовий кур'єр.– 1997, 19 липня.
6. Римські цифри // Математика в поняттях, означеннях і термінах: У 2 ч. / За ред. Л.В.Сабініна.– К.: Рад. шк., 1986.– Ч.2.– С.216–217.
7. Abeceda řecká // Encyklopedie antiky / Věd. red. L.Svoboda.– Praha: Academia, 1974.– S.31–32.
8. International Standard ISO 690-2: Information and Documentation: Bibliographic References: Part 2. Electronic Documents or Parts Thereof: Additional Examples.– 1999.– [Cited 2007, 5 Jan].– Available from: <<http://www.nlc-bnc.ca/iso/tc46sc9/standrd/690-2ex.htm>>.
9. Li S., Crane N. Electronic Sources: APA Style of Citation.– 1996.– [Cited 2007, 12 June].– Available from: <<http://www.uvm.edu/~ncrane/estyles/apa.html>>.
10. Li S., Crane N. Electronic Sources: MLA Style of Citation.– 1996.– [Cited 2007, 12 June].– Available from: <<http://www.uvm.edu/~ncrane/estyles/mla.html>>.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразки титульного аркуша курсової та дипломної роботи

А.1. Титульний аркуш курсової роботи

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних економічних відносин

НАЗВА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота
студента гр.МВЕ–31с
Кирилича Юрія Володимировича

Науковий керівник –
кандидат економічних наук,
асистент Слейко
Ірина Василівна

Львів – 2008

А.2. Титульний аркуш бакалаврської роботи

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту.
Завідувач кафедри

проф. Грабинський І.М.
"___" _____ 2008 р.

Ілейко Тарас Васильович

НАЗВА БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ

Бакалаврська робота

Спеціальність 6.030400 – Міжнародні
економічні відносини

Науковий керівник –

кандидат економічних наук,
доцент Москалик
Роман Ярославович

Львів – 2008

А.3. Титульний аркуш дипломної роботи

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту.
Завідувач кафедри

проф. Грабинський І.М.
"___" _____ 2008 р.

Димар Христина Петрівна

НАЗВА ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Дипломна робота

Спеціальність 7.030403 – Міжнародні
економічні відносини

Науковий керівник –

доктор географічних наук,
професор Писаренко
Світлана Марківна

Львів – 2008

А.4. Титульний аркуш магістерської роботи

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту.
Завідувач кафедри

проф. Грабинський І.М.
"___" _____ 2008 р.

Королишин Галина Миронівна

НАЗВА МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Магістерська робота
Спеціальність 8.030403 – Міжнародні
економічні відносини

Науковий керівник –
доктор економічних наук,
професор Грабинський
Ігор Михайлович

Львів – 2008

Додаток Б

Титульний аркуш реферату магістерської роботи (оформляється
іноземною мовою)

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних економічних відносин

Завідувач кафедри

проф. Грабинський І.М.
"___" _____ 2008 р.

Сологуб Мар'яна Миколаївна

НАЗВА МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Реферат магістерської роботи
Спеціальність 8.030403 – Міжнародні
економічні відносини

Консультант з іноземної мови

доц. Бик Ігор Степанович

Львів – 2008

Додаток В
Таблиця українсько-англійської транслітерації¹

Українська літера	Англійська літера	Українська літера	Англійська літера
А	A	П	P
Б	B	Р	R
В	V	С	S
Г	H	Т	T
Ґ	G	У	U
Д	D	Ф	F
Е	E	Х	KH
Є	Ye (на початку слова) ie (в інших позиціях)	Ц	TS
Ж	ZH	Ч	CH
З	Z	Ш	SH
И	Y	Щ	SHCH
І	I	Ь	—
Ї	Yi (на початку слова) i (в інших позиціях)	Ю	(') у кінці слова (факультативно) Yu (на початку слова)
Й	Y (на початку слова) i (в інших позиціях)	Я	iu (в інших позиціях) Ya (на початку слова) ia (в інших позиціях)
К	K	—Ю—	—IO—
Л	L	—КС—	—KS—
М	M	—ИЙ—	—YI—
Н	N	—Й—	—II—
О	O		

¹ Джерело: Ажнюк Б. Дискусійні питання українсько-англійської транслітерації і сучасність: Доповідь на IV Наук. сесії НТШ 20.03.1993.

Додаток Г
Таблиця переведення римських цифр в арабські¹

Римські цифри	Арабські цифри	Римські цифри	Арабські цифри
I	1	XL	40
II	2	L	50
III	3	LX	60
IV, IIII	4	LXX	70
V	5	LXXX	80
VI	6	XC	90
VII	7	C	100
VIII, IIIX	8	CL	150
IX, VIIII	9	CC	200
X	10	CCL	250
XI	11	CCC	300
XII	12	CD	400
XIII	13	D	500
XIV, XIII	14	DL	550
XV	15	DC	600
XVI	16	DCC	700
XVII	17	DCCC	800
XVIII	18	CM	900
XIX	19	M	1000
XX	20	MDCCCXLVIII	1848
XXX	30	MMI	2001

¹ Див.: Римські цифри // Математика в поняттях, означеннях і термінах: У 2 ч. / За ред. Л.В.Сабініна.– К.: Рад. шк., 1986.– Ч.2.– С.216–217.

Додаток Г
Таблиця транслітерації грецьких літер латинськими¹

Грецька літера	Латинська літера	Грецька літера	Латинська літера	Грецька літера	Латинська літера
Α α	A a	Ι ι	I i	Ρ ρ	R r
Β β	B b	Κ κ	K k	Σ σ ζ	S s
Γ γ	G g	Λ λ	L l	Τ τ	T t
Δ δ	D d	Μ μ	M m	Υ υ	Y y
Ε ε	E e	Ν ν	N n	Φ φ	Ph ph F f
Ζ ζ	Z z	Ξ ξ	X x Ks ks	Χ χ	Ch ch
Η η	E e	Ο ο	O o	Ψ ψ	Ps ps
Θ θ	Th th	Π π	P p	Ω ω	O o

¹ Джерело: Правила составления библиографического описания.– М.: Книга, 1986.– Ч.1.– С.452; Abeceda řecká // Encyklopedie antiky / Věd. red. L.Svoboda.– Praha: Academia, 1974.– S.31–32.

Навчально-методичне видання
Серія «Міжнародні економічні відносини». Вип. 41

Ігор Грабинський

БАКАЛАВРСЬКІ ТА МАГІСТЕРСЬКІ РОБОТИ

Методичні рекомендації
до написання та основні вимоги до оформлення курсових, бакалаврських,
дипломних та магістерських робіт

Редактор Ярослава Прихода

Підписано до друку 10.12.2007. Формат 60×80/16. Папір друк. №1. Друк офсет.
Умовн.-друк. арк. 3,0. Обл.-вид. арк. 2,8. Наклад 120 прим. Зам.18.

Малий видавничий центр факультету міжнародних відносин
Львівського національного університету імені Івана Франка
79000 м.Львів, вул. Січових Стрільці, 19.